

Servité přišli do Nových Hradů s Buquoem

Náboženský život oblasti jižních Čech již od středověku významně spolufirmovaly žebravé řády. V druhé polovině 17. století se - vedle již dříve zde popsaných augustiniánů, dominikánů, františkánů, kapucínů, minoritů či paulánů - výrazně prosazují i nově přichozí servité.

SEDM SVATÝCH ZAKLADATELŮ

U počátků této nové řeholní komunity stálo bratrstvo, založené sedmi váženými florentskými obchodníky, kteří pečovali o městský hospic. Poté co byli bratři z Florencie vyhoštěni, odebrali se do klidu samoty na nedaleké hoře Monte Senario, kde se oddali asketickému životu. Zde v roce 1233 položili základy příštího Řádu služebníků Panny Marie.

Původní poustevnické zaměření svého společenství posléze opustili a v duchu augustiniánské řehole, již přijali za svou, se přihlásili k řeholním ideálům žebravých řádů. Prvního schválení se novému řádu dostalo již v roce 1249 od papeže Inocence IV., slavnostně jej potvrdil o šest let později i papež Alexandr IV., ale definitivně byl schválen až v roce 1304 Benediktem XI.

Z mateřského konventu při florentském kostele Zvěstování Panny Marie se řád servitů rozšířil nejen v Itálii, ale později i po celé Evropě a v zámoří. Všech sedm zakladatelů řádu bylo v roce 1888 společně svatořečeno.

SLUŽEBNÍCI MARIINI V ČECHÁCH

Z Florencie povolal servity do Čech Karel IV. v roce 1360. Prv-

ní řádový konvent vznikl u kostela Zvěstování Panny Marie v Praze Na Slupi, ale již v roce 1420 byl husity vypálen.

Po roce 1434 zde servité obnovili svou činnost, avšak po smrti posledního z nich konvent v roce 1554 zanikl.

církevní řády na jihu Čech

Skutečný rozmach řádu nastal až v pobělohorském období, kdy v letech 1627-1739 bylo v českých zemích obnoveno či nově založeno celkem osm klášterů: vedle mateřského konventu u sv. Michala v Praze na Starém Městě (1627) byl znovuobnoven i řeholní dům v Praze Na Slupi (1669). Další kláštery byly v Rabštejně (1666), Jaroměřicích (1675), Nových Hradech (1677), Králíkách (1710), Veselí na Moravě (1714) a v Konojdech (1739).

To umožnilo vytvořit v roce 1714 samostatnou českou provincii řádu, která přečkala i zrušení většiny řádových domů (vyjma novohradského a králického) za vlády Josefa II. Po zániku kláštera v Králíkách v roce 1883 zanikla i česká provincie. Poslední čes-

ký konvent servitů v Nových Hradech byl nejprve začleněn do tyrolské provincie a od roku 1919 jej spravoval přímo řádový generál v Římě.

NOVÉ HRADY

Servity do Nových Hradů uvedl Ferdinand Buquoy, vnuk Karla Bonaventury, který novohradské panství získal v roce 1620 od Ferdinanda II. za své služby habsburskému domu. Rodová tradice vypráví, že k povolání servitů do Nových Hradů se Ferdinand Buquoy rozhodl na základě svého slibu, který učinil v roce 1664, když těžce zraněn ležel na bojišti zavalen svým koněm. Za svou záchranu a uzdravení slíbil, že založí klášter ke cti Panny Marie.

V prosinci 1677 dorazili do Nových Hradů první čtyři servité z kláštera Rossau u Vídně. Fundátor řeholníkům svěřil spolu s farním kostelem sv. Petra a Pavla i duchovní správu celé novohradské farnosti. Podél jižní strany kostela byla v letech 1678-1686 vybudována jednopatrová čtyřkřídlá stavba konventu s rajským dvorem uprostřed a klášterní zahradou při jeho jižní a východní straně.

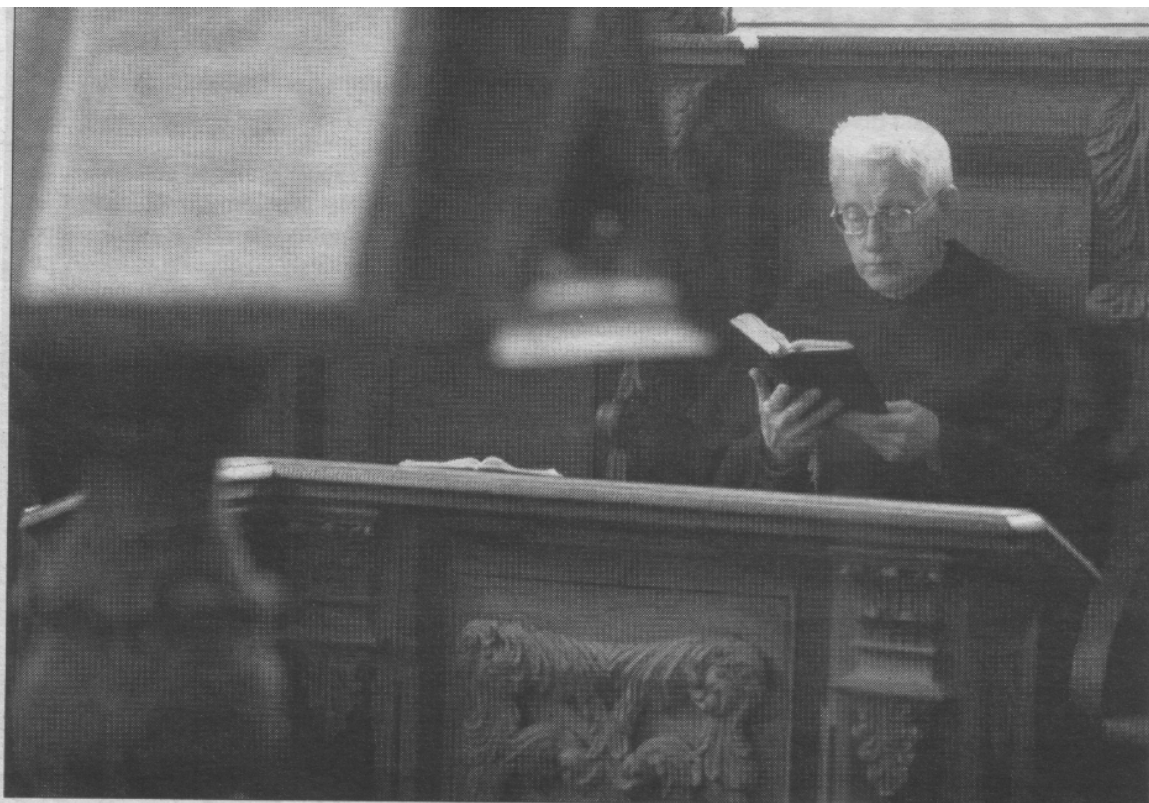
Farní chrám, pocházející ze 13.

Conventus Ss. Apost. Petri et Pauli. Neocastri

Kostel a klášter servitů v Nových Hradech na mědirytině z 18. století

REPRO: ARCHIV AUTORA

Řeholník při modlitbě v novohradském klášteře servitů

FOTO: MAFA - MICHAL SVÁČEK

století a přestavěný ve století 16. v duchu pozdní gotiky, byl s raně barokní budovou kláštera spojen sakristií a krytým mostem. Hlavní oltář v kostele zdobí od roku 1753 milostný mariánský obraz, který podle tradice našel v roce 1619 po bitvě u Záblatí v troskách jednoho domu Karel Bonaventura. Obraz, který se těšil mimořádné úctě novohradské vrchnosti i servitů, byl každoročně nošen v procesi městem až do josefinských reforem.

POSTUPNÝ ÚPADEK KONVENTU

Ani trvalá podpora Buquoyů nezabránila postupnému úpadku konventu projevujícím se již od konce 18. století. Situaci pomohlo vyřešit začlenění novohradského domu do tyrolské provincie v roce 1883, avšak úbytek řeholníků pokračoval až do roku 1886. Tehdy poslední trojici novohradských servitů posílili čtyři nově přichozí bratři z innsbruckého domu.

V roce 1893 založila hraběnka Filipina Buquoyová v Nových

Hradech dětský domov, jehož vedení svěřila do rukou řeholnicím z ženské větve řádu servitů (Služebnice Panny Marie), které v Nových Hradech působily od roku 1894 až do počátku války. V roce 1946 byli všichni němečtí servité z Nových Hradů odsunuti, poslední dva čeští řeholníci museli opustit konvent v dubnu 1950.

NÁVRAT DO ZNIČENÉHO AREÁLU

Uprázdňený areál kláštera převzalo ministerstvo vnitra, které zde umístilo kasárna pohraniční stráže. Když byla na jaře 1991 oficiálně obnovena činnost servitů v Nových Hradech, čekal je nelehký úkol - postupná oprava celého zdevastovaného areálu, který by měl sloužit nejen řeholníkům, ale i všem návštěvníkům hledajícím zde klid a místo k odpočinku, modlitbě, meditaci i setkávání.

Již dnes konvent slouží jako vzdělávací středisko ke studijním a exercičním pobytům.

Řád služebníků Mariiných (Ordo Servorum Mariae) je žebračským řádem, jehož spiritualitu určuje mariánský kult. Řeholníci

(kněží i bratři laikové) se věnují, vedle šíření mariánské úcty, především duchovní správě farností a poutních míst, práci v nemocnicích, ve školách (mj. spravují teologickou fakultu Marianum v Římě) i v misiích.

Servité nosí černý hábit přepásaný koženým řemenem a černý škapulír s černou kapucí. Užívají řeholní jména, k nimž přidávají jako výraz úcty k Panně Marii ještě iniciálu M. Rovněž řádová zkratka (OSM), připojovaná za jméno, je zavedena. Znakem řádu je v modrém poli stříbrná nebo zlatá iniciála M, jejíž středový dřík obtáčí iniciála S téže barvy. Nad M je stříbrná nebo zlatá koruna, z níž roste sedm lilií přirozené barvy připomínajících sedm zakladatelů řádu.

V současnosti má řád po celém světě na 200 řeholních domů s přibližně 1100 řeholníků. V České republice je jediný konvent v Nových Hradech (bez vlastního noviciátu, ten probíhá v zahraničí), v němž působí čtyři řeholníci.

MIROSLAV NOVOTNÝ

Autor je pracovníkem Historického ústavu Jihočeské univerzity